

Teorie a metody kvalitativního výzkumu (KSCA 601)

Podzim 2015

Vyučující: Mgr. Jana Vávrová Mašková PhD., Mgr. Zdeňka Pitrunová

Kontakt: janamasko@gmail.com, zpitrunova@seznam.cz

Konzultační hodiny: podle domluvy

Anotace

V kurzu si studentky a studenti prohlubí a rozšíří své znalosti v oblasti kvalitativního výzkumu. Zvláštní důraz bude kladen na etnografický terénní výzkum a kvalitativní rozhovory. Kurz je koncipován jako platforma poskytující oporu při vedení vlastního terénního výzkumu a prostor pro diskusi a sdílení zkušeností a problémů.

Po úspěšném ukončení kurzu student:

- pochopí jakou roli hraje ve výzkumu teorie a že se bez ní ve vlastní badatelské práci neobejde
- bude schopen reflektovat vlastní pozici v interakci se zkoumaným prostředím
- bude schopen formulovat výzkumný problém a výzkumné otázky a navrhnout vhodný metodologický postup
- bude schopen zvážit etické aspekty a problémy svého výzkumu
- osvojí si dovednosti spojené s pohybem v terénu
- pochopí, jak si vést terénní/výzkumný deník
- osvojí si, jak se připravit na výzkumný rozhovor, jak ho vést, jakých chyb se vyvarovat
- bude obeznámen se základy analýzy dat

Předpoklady

Kurz rozšiřuje znalosti, které studenti a studentky získali v kurzu Psaní odborných textů. Kurz také předpokládá schopnost pracovat s odbornými texty v anglickém jazyce.

Podmínky ukončení

Pro úspěšné ukončení kurzu je potřeba splnit následující povinnosti:

- **Průběžná četba zadané literatury a aktivní účast v diskusích na hodinách**

- **Splnění 2 průběžných úkolů.**

1. průběžný úkol (odevzdejte do ISu do 18. 10 do 24:00)

V textu krátce představte svůj výzkumný problém a výzkumné otázky (1,5 normostrany).

2. průběžný úkol (odevzdejte do ISU do pátku 27. 11. do 12:00)

Na základě Vámi zvoleného tématu pořídte výzkumný rozhovor a/nebo terénní poznámky. Odevzdejte text o rozsahu cca 5 normostran. V textu:

Představte svůj výzkumný záměr a výzkumné otázky, metodologii a výběr terénu. (cca 1,5 normostrany)

Připojte **část přepisu rozhovoru nebo terénních poznámek** (1 normostrana), vyberte pasáž, kterou považujete za nosnou vzhledem k budoucí analýze.

Připojte poznámky, které zachycují důležité okolnosti rozhovoru nebo interakce v terénu – navázání

kontakty, první dojmy z rozhovoru, vaše přemýšlení o rozhovoru, spokojenost, nespokojenost atd (1,5 - 2,5 normostrany).

V několika bodech popište, co na vybraném textu považujete za zajímavé a proč .

- **Odevzdání závěrečné eseje**

Odevzdání odborného textu vycházejícího z vaší práce v průběhu semestru. Na základě rozhovorů, terénních poznámek či dalšího materiálu, který jste k vašemu tématu / výzkumným otázkám pořídili, vypracujte text charakteru odborné studie. Rozsah textu: 10 – 15 normostran.

Struktura kurzu

1) 7.10. 2015

Uvedení do kurzu; vymezení kvalitativního výzkumu

2) 13. 10. 2015

Etnografie, výzkumník v terénu: terén, vztahy a etika; pozorování a vedení terénního deníku

Povinná četba:

Emerson, Robert M. – Rachel I. Fretz – Linda L. Shaw. 1995. *Writing Ethnographic Fieldnotes*. Chicago – London: The University of Chicago Press, 1-16.

Vavroch, Michal. 2014. „Pilotní výzkum v etnografii – bariéry v interakci mezi Romy a majoritou.“ *Lidé města / Urban people* 16(1): 99 – 124.

Rozšiřující četba:

Vaňková, Markéta. 2010. „Výzkumník lapený: Úvahy k (a)symetrii vztahů mezi výzkumníkem a zkoumaným.“ *Biograf* 52-53, 46 odst. Dostupné na adrese <http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=5307>.

Hammersley, Martyn – Paul Atkinson. 2007. *Ethnography: Principles in Practice* (3rd ed.). London - New York: Routledge, 63-96, 209-229.

2/3) "*Workshop*": Neformální setkání nad projektem, prostor pro debatu atd., čas a místo závisí na domluvě

3) 4. 11. 2015

Výzkumný/kvalitativní rozhovor

Povinná četba:

HOLPUCH, P. (2011): Bezdomovectví jako přístup k životu. *Biograf* (54): 112 odst. Dostupné na adrese <http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=v5401>

Shaery-Eisenlohr, Roschanack. 2012. "Fixing and Negotiating Identities in the Field: The Case of Lebanese Shiites." In Robben, A. C. G. M. – J. A. Sluka (eds.), *Ethnographic Fieldwork: An Anthropological Reader* (2nd ed.). Malden – Oxford – Chichester: John Wiley – Blackwell, 103–113.

Další četba:

Hammersley, Martyn - Paul Atkinson. 2007. *Ethnography: Principles in Practice* (3rd ed.). London - New York: Routledge, 97-120 (kap. "Oral Accounts and the role of interviewing").

4) 18. 11. 2015

Narativní výzkum (zkušenost, identita)

Hamar, Eleonóra. 2008. *Vyprávěná židovství: O narativní konstrukci druhogeneračních židovských identit*. Praha: SLON, 135-166.

Spalová, Barbora. 2013. „Rodinné paměti z pohraničí: Familiarismus v pohledu do minulosti.“ *Biograf* 58/2013: 3-33.

Další četba:

Riessman, Catherine Kohler. 1993. *Narrative Analysis*. Newbury Park: Sage, 1-24.

Hamar, Eleonóra. 2008. *Vyprávěná židovství: O narativní konstrukci druhogeneračních židovských identit*. Praha: SLON.

6) 2. 12. 2015

Analýza I.: kódování první krok interpretace

Emerson, Robert M. – Rachel I. Fretz – Linda L. Shaw. 1995. *Writing Ethnographic Fieldnotes*. Chicago – London: The University of Chicago Press, 142-168.

Praktické cvičení: Pročtěte si rozhovor „Bez Boha bych musela spáchat sebevraždu“ (převzatý z knihy: Petra Dvořáková. 2006. *Proměněné sny. Deset rozhovorů o iluzích a deziluzích, které přináší víra*. Brno: Host.) a zodpovězte na zadané otázky.

Vypracované úkoly odevzdejte do odevzdávací skřínky v ISu nejpozději v pondělí 30.11.2015 ve 12 hodin.

Další četba:

Saldaña, Johnny. 2009. *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. London: Sage, 1-31.

7) 16. 12. 2015

Interpretace dat a vytváření etnografického textu

Emerson, Robert M. – Rachel I. Fretz – Linda L. Shaw. 1995. *Writing Ethnographic Fieldnotes*. Chicago – London: The University of Chicago Press, 169-210.

Emerson, Robert M. - Melvin Pollner. 2002. "Difference and Dialogue: Members' Readings of Ethnographic Texts." In Weinberg, D. (ed.), *Qualitative Research Methods*. Oxford: Blackwell, 154-170.

Další četba:

Konopásek, Zdeněk. 2008. "Making Thinking Visible with Atlas.ti: Computer Assisted Qualitative Analysis as Textual Practices." *FQS* 9(2), Art.12; dostupné z <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/420/910>.

Studijní literatura:

Atkinson, Paul – Amanda Coffey – Sara Delamont. 2003. *Key Themes in Qualitative Research: Continuities and Changes*. New York – Oxford: Altamira Press.

Creswell, John W. 2007. *Qualitative Inquiry & Research Design: Choosing among Five Approaches* (2nd ed.). London: Sage.

Denzin, Norman K. 1989. *Interpretive Biography*. Newbury Park – London – New Delhi: Sage Publications.

Denzin, Norman K. - Yvonna S. Lincoln (eds.). 2005. *The Sage Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks : SAGE.

Emerson, Robert M. – Rachel I. Fretz – Linda L. Shaw. 1995. *Writing Ethnographic Fieldnotes*. Chicago – London: The University of Chicago Press.

Emerson, Robert M. – Melvin Pollner. 2002. „Difference and Dialogue: Members' Readings of Ethnographic Texts“. In Weinberg, D. (ed.), *Qualitative Research Methods*. Oxford: Blackwell, 154-170.

Flick, Uwe. 1998. *An Introduction to Qualitative Research*. London: SAGE Publications.

Hamar, Eleonóra. 2008. *Vyprávěná židovství: O narativní konstrukci druhogeneračních židovských identit*. Praha: SLON.

Hammersley, Martyn – Paul Atkinson. 2007. *Ethnography: Principles in Practice* (3rd ed.). London – New York: Routledge.

Heimer, Maria - Thogersen, Stieg: Doing Fieldwork in China, Nordic Institute of Asian Studies, 2006.

Kaufmann, Jean-Claude. 2010. *Chápající rozhovor*. Praha: SLON.

Konopásek, Zdeněk. 2008. "Making Thinking Visible with Atlas.ti: Computer Assisted Qualitative Analysis as Textual Practices." *FQS* 9(2), Art.12; dostupné z <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/420/910>.

Kvale, Steiner - Svend Brinkmann. 2009. *InterViews. Learning the Craft of the Qualitative Research Interviewing* (2nd ed.). London: Sage.

Riessman, Catherine Kohler. 1993. *Narrative Analysis*. Newbury Park: Sage.

Saldaña, Johnny. 2009. *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. London: Sage.

Shaery-Eisenlohr, Roschanack. 2012. "Fixing and Negotiating Identities in the Field: The Case of Lebanese Shiites." In: Antonius C. G. M Robben – Jeffrey A. Sluka (eds.), *Ethnographic Fieldwork: An Anthropological Reader* (2nd ed.). Malden – Oxford – Chichester: John Wiley –

Blackwell, 103–113.

Siedman, Irving. 2006. *Interviewing as Qualitative Research* (3rd ed.). New York - London: Teachers College Press.

Silverman, David. 1997. *Interpreting Qualitative Data. Methods for Analysing Talk, Text and Interaction*. London: Sage.

Sluka, Jeffrey A. - Antonius C.G.M. Robben. 2012. "Fieldwork in Cultural Anthropology: An Introduction." In: Antonius C. G. M Robben – Jeffrey A. Sluka (eds.), *Ethnographic Fieldwork: An Anthropological Reader* (2nd ed.). Malden – Oxford – Chichester: John Wiley – Blackwell, 1-47.

Spalová, Barbora. 2013. „Rodinné paměti z pohraničí: Familiarismus v pohledu do minulosti.“ *Biograf* 58/2013: 3-33.

Vaňková, Markéta. 2010. „Výzkumník lapený: Úvahy k (a)symetrii vztahů mezi výzkumníkem a zkoumaným.“ *Biograf* 52-53, 46 odst., dostupné z <http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=5307>.

Vavroch, Michal. 2014. „Pilotní výzkum v etnografii – bariéry v interakci mezi Romy a majoritou.“ *Lidé města / Urban people* 16(1): 99 – 124.